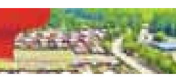

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شەشۋشى شايقاسىنىڭ شەشۋشى جەڭىسىنە قول جەتكىزەيىك

اقتاۋداعى كەدەي مالشىلار وسىزاماندانعان الەۋمەتتىك اۋماققا كوشىپ كىردى

☐ ٴتىلشىمىز **حى ليڭ**، ەرىكتى تىلشىلەر **ساۋ يۇڭچي، ما جۇنفىڭ**

10 ـ ايدىڭ 9 ـ كۇنى، سالقىن سامال، كۇزگى لەپ، اقتاۋ اۋدانىنىڭ كۇنلۇنجيايۋان الەۋمەتتىك اۋماعى دىر ـ دۋمانعا بولەندى. بالالار الەۋمەتتىك اۋماقتاعى الاڭدا اسىر سالىپ ويناپ ٴجۇر، قارتتار ەكەۋدەن، ۇشتەن بىرگە وتىرىپ، ەركىن اڭگىمە دۋكەنىن قۇرۋدا.

ساعات 11دە، تاڭەرتەڭگى اسىن ىشكەنىنەن كەيىن، 70 جاستاعى تۇردىحان يمان كاريا ۇيىنەن شىعىپ، الەۋمەتتىك اۋماقتاعى الاڭعا بارىپ، قارتتاردىڭ ”قاتارى“نا قوسىلدى.

”بۇل ارادا تۇرمىس توتەنشە قولايلى! بۇرىندارى ٴوزىمنىڭ مۇنداي جاقسى تۇرمىس كەشىرە الاتىندىعىمدى ويلاماعان ەكەنمىن“. تۇردىحان تەرەڭ سەزىممەن تۇرمىسىنداعى وراسان وزگەرىستەردى تىلگە تيەك ەتتى.

تۇردىحان اقتاۋ اۋدانى شارلۇك اۋىلى تويلابۇلۇك قىستاعىنىڭ تۇرعىنى، 8 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى ٴبىر ٴۇيلى جان اۋىلداعى ەڭ سوڭعى ٴبىر توپتاعى ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىلارىمەن بىرگە، تاۋدان ٴتۇسىپ كۇنلۇنجيايۋان الەۋمەتتىك اۋماعىنا كوشىپ كىردى.

تۇردىحان وتباسىنىڭ بۇرىنعى تۇراعى تويلابۇلۇك قىستاعى اقتاۋ اۋدان قالاشىعىنان 230 كيلومەتر قاشىقتىقتا، تەڭىز دەڭگەيىنەن 3000 مەتردەن استام بيىكتىكتەگى تاۋلى وڭىردە ەدى. ەكولوگيالىق ورتاسى ناشار، سۋ جەتكىزۋدىڭ، ەلەكتر جەتكىزۋدىڭ، تاس جول سالۋدىڭ، تۇرعىن ٴۇي سالۋدىڭ وزىندىك قۇنى جوعارى بولعاندىقتان ەكونوميكانى دامىتۋدىڭ اياسى تار بولاتىن، سونىمەن بىرگە قىستاقتىڭ نەگىزدىك قۇرىلعىلارى مەن نەگىزگى الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋىنىڭ دامۋى اۋىر دارەجەدە كەنجە قالعان.

كەدەيلىك جاعدايىن وزگەرتۋ ٴۇشىن، سوڭعى جىلداردان بەرى، اقتاۋ اۋدانى اۋداننىڭ مال شارۋاشىلىق رايوندارىنداعى اۋىل ـ قالاشىقتاردىڭ ەرەكشە كەدەيلىك جاعدايىنا نەگىزدەلىپ، قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سىندى كەدەيلىكتەن ارىلتۋ دامۋ وي جەلىسىن بەلگىلەيدى. ”2016 ـ جىلى 6 ـ ايدا ٴبىز كۇنلۇنجيايۋان جانە سىلۋجيايۋان سىندى 2 قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ٴتۇيىنىن ٴتۇيىندى تۇردە قۇرا باستادىق. 2017 ـ جىلى 10 ـ ايدا قونىس جاڭالاۋ جوسپارى بويىنشا، شارلۇك اۋىلىنىڭ اۋىر كەدەي قىستاقتارىنداعى كەدەي وتباسىلارىن توپقا ٴبولىپ، قونىس جاڭالاتتىق، سول ايدىڭ سوڭىندا ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان تۇڭعىش توپتاعى 428 كەدەي وتباسىنداعى 1758 ادام كۇنلۇنجيايۋانعا ٴساتتى كوشىپ كىردى“، ـ دەدى اقتاۋ اۋداندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ۋاڭ چيڭيۋڭ.

2 جىلدىق قۇلشىنىس ارقىلى 8 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى تويلابۇلۇك قىستاعىنداعى ەڭ سوڭعى ٴبىر توپتاعى 74 كەدەي وتباسى تاۋدان كوشىپ ٴتۇستى. سونىمەن شارلۇك اۋىلىنداعى ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان 983 كەدەي وتباسىنداعى 4057 ادام تۇگەلدەي قونىس جاڭالاپ، جەكە ـ جەكە كۇنلۇنجيايۋان الەۋمەتتىك اۋماعىنا جانە سىلۋجيايۋان الەۋمەتتىك اۋماعىنا كوشىپ كىردى.

شەت شالعايداعى مەشەۋ كەدەي قىستاقتاردان قۇرىلعىلارى كەمەلدى، تۇرمىسقا قولايلى وسىزاماندانعان الەۋمەتتىك اۋماققا كوشىپ كىرگەن مالشىلاردىڭ قالاعا كىرۋ ارمانى ورىندالدى. وسى وسىزاماندانعان الەۋمەتتىك اۋماقتا تۇرعىن ٴۇي رەتتى، تارتىپپەن سالىنعان، سۋ، ەلەكتر، جول، گاز سياقتى نەگىزدىك قۇرىلعىلار كەمەلدى، مەكتەپ، شيپاحانا، ەرەن بازار سياقتىلاردىڭ بارلىعى بار.

”جاسىمدا تاۋدا مال باقتىم، قارتايعاندا قالاعا كوشىپ كىرەتىندىگىمدى ويلاماعان ەكەنمىن. پارتيانىڭ ابزال ساياساتى تۇرمىسىمدى وزگەرتتى، تاۋدان ٴتۇسىپ، سىرتقى دۇنيەنى كورۋىمە مۇمكىندىك جاسادى“، ـ دەدى تۇردىحان تەبىرەنگەن سەزىمىن باسا الماي.

جاڭا ٴۇيىن جيناستىرىپ بولعان كۇنىنىڭ ەرتەسى، تۇردىحان كاريا ۇلىنىڭ ٴوزىن قالا ورتالىعىن ارالاتۋىن تاعاتسىزدانا كۇتتى، جۋىنىپ ـ شايىنىپ تازالانىپ، رەتتى كيىنىپ، الەۋمەتتىك اۆتوكولىككە وتىرىپ، كاريا كوزدەگەن جەرىنە قاراي بەت الدى...

قونىس جاڭالاعانىنان كەيىن، قارتتار وتىرىقتانعان جايلى تۇرمىستىڭ ٴلاززاتىنا شومدى، جاستار كىرىستى ارتتىرۋدىڭ جاڭا جولىن قاراستىرا باستادى.

2017 ـ جىلى 10 ـ ايدا قىستاق تۇرعىنى سارا قۇربان وتباسى قونىس جاڭالاعانىنان كەيىن اسحانا اشتى. ول قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنە جانە اۋىلدىق ۇكىمەتكە اسحانا اشىپ، شارۋاشىلىق قۇرۋ ٴوتىنىشىن تاپسىرىپ ەدى، ٴوتىنىشى تەز ارادا بەكىتىلدى ٴارى قونىس جاڭالاۋ تۇيىنىنەن 56 شارشى مەترلىك دۇكەنگە يە بولدى. تيجارات كۋالىگىن الىپ، اسحاناسىن اشەكەيلەپ، ٴبىر ايعا جەتپەيتىن ۋاقىتتا جۇمىس باستايدى. قازىر حالىققا ٴتيىمدى ساياساتتارىنىڭ ارقاسىندا، سارانىڭ اسحاناسىنان ايىنا، از دەگەندە، 10 مىڭ يۋان تازا كىرىس كىرىپ، ٴبىر ٴۇيلى جان شاتتىققا شومدى.

سارا ٴوزى اقشا تابۋمەن بىرگە، 6 كەدەي تۇرعىندى اسحاناسىندا جۇمىستاندىردى ٴارى ولارعا ايىنا 1500 يۋاننان 4000 يۋانعا دەيىن ەڭبەكاقى بەردى.

قازىر، وتىرىقتانعاننان كەيىنگى مالشىلار سىرتقا ەڭبەككۇش شىعارۋ، شارۋالار سەلبەستىك كووپەراتيۆىن قۇرۋ، ەگىنشىلىكتى، باعىمشىلىقتى دامىتۋ سياقتى ارنالار ارقىلى كىرىستى ارتتىرىپ، اۋقاتتاۋدىڭ سارا جولىن تاپتى.

”مال شارۋاشىلىق رايون“نان ”قالا رايونى“نا، ”مالشى“دان ”تۇرعىن“عا دەيىن، قونىس جاڭالاعان كەدەي وتباسىلارى پارتيا مەن ۇكىمەتتىڭ قولداۋىندا ٴوز باسىمدىعىن بەلسەنە ساۋلەلەندىرىپ، ”كوشىپ شىعا الۋدى، تۇراقتاپ تۇرا الۋدى، اۋقاتتانا الۋدى“ شىنايى جۇزەگە اسىردى. بولاشاقتا ولار ۇزدىكسىز ارماندانعان جاڭا تۇرمىسقا تىنباي قۇلشىنا قادام تاستايدى.

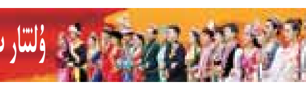

ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ بەرەكەلى شاڭىراعى. تيانشاننىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگىندە گۇلدەر جايقالا اشىلدى

ماۋلشارىپ:

44 جىل بويى قىستاق تۇرعىندارىنىڭ دەنساۋلىعىن قورعاۋعا تاباندى بولدى

☐ ٴتىلشىمىز **جاڭ تيڭ**، ەرىكتى ٴتىلشى **ياڭ شياۋدۇڭ**

اق قابىرعا، كوك توبە، اينالاسىندا تاعى بىرنەشە ٴتۇپ بيىك وسكەن جيدە اعاشى بار، ماۋلشارىپ اعاپاردىڭ ەمحاناسى بۇرىلتوعاي اۋدانى اردا اۋىلى گانجىزى 3 ـ قىستاعىنا ورنالاسقان. 9 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى ساعات 9دا ەمحانانىڭ شىراعى جانىپ، ماۋلشارىپ دايىندىق قىزمەتتەرىن ىستەپ، ەمدەلۋگە كەلەتىن قىستاق تۇرعىندارىن كۇتتى. ”ماڭايداعى قىستاقتا قارتتار كوپ، ناۋقاستار ۇنەمى تاڭ بوزىنان ەمحاناعا كەلەدى“، ـ دەدى ماۋلشارىپ.

”جاقىننان بەرى دەنساۋلىعىڭىز قالاي؟ باسىڭىز ٴالى اۋىرا ما؟“ ”جوعارى قان قىسىمىنىڭ ٴدارىسىن ىشۋدى توقتاتۋعا بولمايدى، ايتپەگەندە تىم قاتەرلى!“، كەلگەن ناۋقاستارعا ماۋلشارىپ ۇنەمى ولاردىڭ دەنساۋلىق احۋالىن ەگجەي ـ تەگجەيلى سۇراپ ۇعىسادى. ”تاياۋ ماڭدا نەشە 10 وتباسى قىستاق تۇرعىنى بار، قانداي اۋرۋى بار ەكەنىن جالپى جاقتان بىلەمىن، ولاردىڭ اۋرۋ تاريحىنا وتە قانىقپىن“.

بيىل 65 جاستاعى ماۋلشارىپتىڭ دەنساۋلىعى بۇرىنعىداي ەمەس، جاقىندا عانا بىرنەشە رەت وپەراتسيا جاساتقان ول دەنساۋلىعى تولىق قالپىنا كەلمەي جاتىپ، ناۋقاس كورۋ، سىرقات تەكسەرۋ قىزمەتىنە كىرىسىپ كەتتى.

ٴوزىنىڭ شيپاگەرلىكپەن اينالىسۋ بارىسىن اۋىزعا العاندا، ماۋلشارىپ كۇلىمسىرەي بىلاي دەدى: قارشادايىمنان اكەمە ىلەسىپ شيپاگەرلىكتى ۇيرەندىم، ساحارا وعان ٴزارۋ، اۋىلداستار وعان ٴزارۋ. 1975 ـ جىلى ماۋلشارىپ شينجياڭ جۇڭگوشا شيپاگەرلىك مەكتەبىنەن وقۋ تاۋىسقانىنان كەيىن بۇرىلتوعاي اۋدانى اردا اۋىلدىق ەمحاناسىنا كەلىپ قىزمەت ىستەيدى. سودان باستاپ، كەڭ ساحارادا، ويلى ـ قيلى ادىرلاردا ٴتورت ماۋسىم بويى تورى ات مىنگەن سۇڭعاق بويلى ادامنىڭ بۇقارانىڭ اۋرۋىن ەمدەۋگە كەتىپ بارا جاتقاندىعىن ۇنەمى كورەسىز.

قازىرگە دەيىن زەينەتكە شىقسادا، ماۋلشارىپ ٴالى دە اۋىل ـ قىستاقتى ارالاپ ٴجۇرىپ ناۋقاس كورۋدى تاباندىلىقپەن جالعاستىرىپ كەلەدى.

اۋدان قالاشىعىنان 100 نەشە كيلومەتر قاشىقتىقتاعى بۇرىلتوعايدىڭ وتارىنداعى مالشىلار ماۋلشارىپتىڭ قالىڭ قار جولدى باسقان قاتەردى ەلەمەي، ٴار جىلى اتىنا ٴمىنىپ، كيىز ۇيلەردى ارالاپ، مالشىلاردى ەمدەگەندىگىن ەستەن شىعارمايدى؛ شىعانجيدە اۋىلى مالشىلىق 2 ـ اترىتىندەگى جانارگۇلدىڭ ٴالى ەسىندە، 1984 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى كۇيەۋى ەكەۋى ورىستە جۇرگەندە، كۇيەۋىنىڭ جۇرەك بۇلشىق ەتى تۇسىنان ٴتۇيىلىپ، لاجسىز قالعان ول ٴومىرى حاۋىپتە قالعان كۇيەۋىنىڭ جانىندا ەت جۇرەگى ەزىلىپ جىلاپ تۇرعاندا، مال فەرماسىندا ارالاپ ناۋقاس تەكسەرىپ جۇرگەن ماۋلشارىپ ونىڭ كۇيەۋىن ولىمنەن اراشالاپ قالعان ەدى... شيپاگەرلىكپەن اينالىسقان ۇزاق تا جاپالى جىلدارىندا، ماۋلشارىپ بۇكىل اۋدانداعى بارلىق قىستاقتاردى ارالاپ شىققان، ول سول ارادا ٴاربىر كيىز ۇيگە ابدەن قانىق ەدى.

”شيپاگەرلەر بارىنە تەڭ قارايدى“. 40 جىلدان استام ۋاقىتتا، ماۋلشارىپ ٴار ۇلت ناۋقاستارىنىڭ 200 نەشە مىڭ يۋان ەمدەۋ اقىسىن ازايتتى، كەشىردى، 50 نەشە مىڭ يۋان ەمدەۋ اقىسىن ٴوزى تولەدى. ونىڭ ۇيىنە بارعاندا، ٴتىلشى ەكى اۋىز ۇيگە تولتىرا ىلىنگەن سىيلىق جالاۋشالارىن كوردى، ٴاربىر سىيلىق جالاۋشاسى ٴبىر اسىرلى اڭگىمەنى بايانداپ تۇرعانداي، ٴاربىر سىيلىق جالاۋشاسى ماۋلشارىپ ەرەن شيپاگەرلىك ونەرىنىڭ جانە وسكەلەڭ شيپاگەرلىك مورالىنىڭ كۋاسى ىسپەتتى.

ماۋلشارىپتىڭ ىقپالىندا، قىزى نازيگۇل ماۋلشارىپ تە شيپاگەرلىكپەن شۇعىلداندى، ول قازىر اۋىلدىق ەمحانانىڭ ۋلترا دىبىس تولقىنى جابدىعىن مەڭگەرەتىن شيپاگەر، بىرنەشە جىلدىڭ الدىندا اۋىل ـ قالاشىقتا اۋىسۋ ورايىنا يە بولعان، ٴبىراق ول بۇدان باس تارتادى.

”اكەم ’شيپاگەردىڭ قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگى ناۋقاستى ەمدەپ، ادام قۇتقارۋ، قازىر نەگىزگى ساتىدا شيپاگەر از، وسىندا قالىپ، نەگىزگى ساتىداعى بۇقاراعا اناعۇرلىم جاقسى قىزمەت وتەۋىڭ كەرەك‘ دەگەن ەدى“. بيىل 45 جاستاعى نازيگۇلدىڭ اۋىل ـ قالاشىق ەمحاناسىندا قىزمەت ىستەگەنىنە 23 جىل بولدى.

”ادامدارعا ادال نيەتپەن جاردەمدەسۋمەن بىرگە، تاعى ارتىقشىلىقتى ساۋلەلەندىرىپ، ۇلتتار ىنتىماعىن دەن قويا قورعاۋ كەرەك. ٴار ۇلت اناردىڭ دانىندەي تىعىز ۇيىسۋى كەرەك“. كوپ جىلداردان بەرى، ماۋلشارىپ ۋاقىتى شىعا قالسا مالشىلىق وڭىرگە، مەكتەپكە بارىپ، ۇگىت ـ لەكسيا جاسايدى، ول ٴوزىنىڭ باستان كەشكەنى ارقىلى ٴتيپتى دە كوپ جاستاردى ۇلتتار ىنتىماعىن قورعاۋعا جەتەكتەۋدى ٴۇمىت ەتەدى.

9 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى ماۋلشارىپ ”مەملەكەتتىك ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى ۇلگىلى جەكە“ بولىپ ماداقتالىپ ـ سيلاندى. داڭق الدىندا ول بىلاي دەدى: ”مەن ٴبىر شيپاگەرمىن، ونان دا ماڭىزدىسى، ٴبىر كوممۋنيسپىن، تەك ٴتىرى جۇرسەم، مەن ۇلتتار ىنتىماعىن ۇزدىكسىز ويداعىداي قورعاپ، ٴوز رولىمدى ساۋلەلەندىرىپ، ناقتى ىستەردى، يگى ىستەردى كوبىرەك ىستەيمىن!“.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ٴتۇبىرلى بويسۇنۋ ولشەمىن ۇسىندى. يدەيا مەن ارەكەتتى باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ ماڭىزدى سوزدەرىنىڭ جانە ماڭىزدى نۇسقاۋلارىنىڭ رۋحىمەن باتىل تۇردە بىرلىككە كەلتىرىپ، شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرىمەن، ورنالاستىرۋلارىمەن بىرلىككە كەلتىرىپ، ”ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ۇشتە قامتاماسىز ەتۋ“دەگى كورنەكتى ماسەلەلەردى شەشۋدىڭ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە جەتۋدىڭ كەلەلى ٴمانىن جىعا تانىپ، ٴسوزسىز، جەڭەتىن سەنىمدى بەكەمدەپ، قامال الۋدىڭ بىرىككەن كۇشىن توپتاپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مىندەتىن باتىل، ويداعىداي ورىنداۋ كەرەك.

ٴبىرىنشى، نازاريامەن قارۋلانۋدى باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. شي جينپيڭنىڭ جاڭا ٴداۋىر جۇڭگوشا سوتسياليزم يدەياسىمەن وي ـ سانانى قارۋلاندىرۋعا تاباندى بولىپ، ”اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ“ نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەمەن بىرلەستىرىپ، باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتى جونىندەگى ماڭىزدى بايىمداۋلارىنىڭ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جونىندەگى ەڭ جاڭا ماڭىزدى سوزدەرىنىڭ جانە ماڭىزدى نۇسقاۋلارىنىڭ رۋحىن ۇيرەنۋدى ۇزاق ۋاقىتتىق مىندەت، كەلەلى ساياسي جاۋاپكەرشىلىك ەتە وتىرىپ ماڭىزدى ورىنعا قويىپ، ماڭىزدى كۇن تارتىبىنە ەنگىزىپ، جان ـ جاقتى، جۇيەلى ۇيرەنىپ، دەر كەزىندە ىلەسە ۇيرەنىپ، تەرەڭدەي وي جۇگىرتە ۇيرەنىپ، ٴىس جۇزىندىكپەن بايلانىستىرا ۇيرەنىپ، شىكەرلەي ۇيرەنۋگە، جەتە تۇسىنۋگە كۇش سالىپ، ۇيرەنگەندى قولدانا ٴبىلۋ جاعىندا ناقتى ونىمدىلىككە تالپىنىپ، شينجياڭنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىنە شىن مانىندە جەتەكشىلىك ەتۋ كەرەك.

ەكىنشى، دالمە ـ ٴدال بولۋ جالپى جوباسىن باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. تاباندىلىقتى، سابىرلىلىقتى ساقتاپ، ىجداعاتتىلىقپەن ىستەۋگە كۇش سالىپ، ”ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ۇشتە قامتاماسىز ەتۋ“مەن تىعىز بايلانىستىرىپ، مۇلدە كەدەيلىكتى جويۋدى ارقاۋ ەتىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدىڭ قازىرگى نىسانا ولشەمىن بۇلجىتپاۋعا تاباندى بولىپ، ”التى دالمە ـ ٴدال بولۋ“دى تياناقتاندىرىپ، ”جەتى ٴبىر توپ“تى بەلگىلەتىپ، ”ۇشتە سەرپىندى ارتتىرۋ“دى ورىنداپ، ”ۇشتە قامتاماسىز ەتۋ“ جانە اۋىز سۋ حاۋىپسىزدىگى جاعىنداعى ولقىلىقتاردى كۇش سالا تولتىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مىندەتىن جوعارى ساپامەن ورىنداۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

ۇشىنشى، ناتيجەنى بەكەمدەۋدى باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. قايتا كەدەيلەسۋدەن ساقتانۋدى ماڭىزدى ورىنعا قويىپ، ٴبىر جاعىنان، قالدىق كەدەي حالىقتىڭ سانىن ازايتۋدى مىقتى يگەرىپ، ەندى ٴبىر جاعىنان، كەدەيلىكتەن ارىلعان حالىقتىڭ بەكەمدەلۋىن، دەڭگەيىنىڭ ٴوسۋىن مىقتى يگەرىپ، كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارۋ ولشەمىن قاتاڭ ۇستاپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋ ساياساتتارىن ورنىقتىرىپ، قالپاق الىنعانىمەن جاۋاپكەرشىلىكتى تاستاماي، قالپاق الىنعانىمەن ساياساتتى توقتاتپاي، قالپاق الىنعانىمەن كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋدى توقتاتپاي، قالپاق الىنعانىمەن باقىلاۋ ـ باسقارۋدى توقتاتپاي، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مەزگىلىندە كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ كۇشىنىڭ وزگەرمەۋىن، سۇيەمەلدەۋ قارىم ـ قاتىناسىنىڭ وزگەرمەۋىن ساقتاپ، قايتا كەدەيلەسۋدى باقىلاپ ـ تەكسەرۋدى كۇشەيتۋ، حاۋىپ ـ قاتەردەن ساقتانۋدى جانە ونى تىزگىندەۋدى كۇشەيتۋ، ٴتوزىم قۇرىلىسىن كۇشەيتۋ كەرەك.

ٴتورتىنشى، ماسەلەلەردى رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. قاتاڭ، شىنايى بولۋعا تاباندى بولىپ، ماسەلەنى باعدار ەتۋدى كورنەكتىلەندىرىپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ بويىنشا ارناۋلى شارلاۋ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ جونىندەگى ٴتۇرلى ورنالاستىرۋلارى مەن تالاپتارىن باتىل تياناقتاندىرىپ، شارلاۋدى، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدا ورىن تەپكەن ماسەلەلەردى جانە ولقىلىقتاردى شەشۋمەن بىرلەستىرىپ، كەدەي اۋدانداردىڭ كەدەيلىك قالپاعىن الىپ تاستاۋىمەن جانە كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جاپپاي جەڭىسكە ۋاعىندا جەتۋىمەن بىرلەستىرىپ، تومەنگى شەك وي جۇيەسىن قالىپتاستىرىپ، ٴالسىز بۋىنداردى كۇشەيتىپ، كۇشتى شوعىرلاندىرا وتىرىپ قامال الىپ، ماسەلەلەردىڭ تۇگەلدەي ٴۇزىلدى ـ كەسىلدى تۇزەتىلۋىنە، تىڭعىلىقتى تۇزەتىلۋىنە، قايتالاماۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىنىڭ ساپاسىنىڭ جانە ونىمدىلىگىنىڭ جاپپاي جوعارىلاۋىن جەبەۋ كەرەك.

بەسىنشى، باقىلاۋدى، ٴتارتىپ اتقارۋدى باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. پارتيالى كادرلاردىڭ ستيل قۇرىلىسىن ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سالاسىنداعى شىرىكتەسۋ جانە ستيل ماسەلەلەرىن ارناۋلى جوڭگە سالۋ سەرپىنىن ارتتىرىپ، فورماشىلدىقتى، تورەشىلدىكتى كۇش سالا جوڭگە سالىپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرى، ورنالاستىرۋلارى قاي جەرگە بارسا، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋدىڭ دە سول جەرگە بارۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتىنىڭ ناقتى بولۋىن، كەدەيلىكتەن ارىلتۋ بارىسىنىڭ تىڭعىلىقتى بولۋىن، كەدەيلىكتەن ارىلتۋ ناتيجەسىنىڭ شىنايى بولۋىن شىن مانىندە جۇزەگە اسىرۋ كەرەك.

التىنشى، جاۋاپكەرشىلىكتى تياناقتاندىرۋدى باستان ـ اياق ساباقتاستىرۋ كەرەك. كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەت مەحانيزمى جانە باسقارۋ ٴتۇزىلىسىن ٴتۇزۋلىسىن كۇشەيتىپ، كەدەيلەردى قاۋىرت سۇيەمەلدەۋ اۋقىمىنا تاباندى بولىپ، بەس دارەجەلى شۋجيلەر بىرگە يگەرۋدەن، ٴار دارەجەلى پارتكوم مەن ۇكىمەت بىرگە يگەرۋدەن، ٴار دارەجەلى تاراۋلار سايكەسە يگەرۋدەن جازباي، ”ۇعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، تۇعىستىرۋ“ بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتتەرىنىڭ، ٴبىرىنشى شۋجيلەردىڭ جانە كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋشى ارناۋلى كادرلاردىڭ رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، جوعارى مەن تومەن بىرلەسە قيمىلداپ، بىرگە يگەرىپ، ورتاق باسقاراتىن قۋاتتى بىرىككەن كۇش قالىپتاستىرۋ كەرەك.

اۆتونوميالى رايوندىق حالىق قۇرىلتايىنىڭ، ۇكىمەتتىڭ، ساياسي كەڭەستىڭ، بيڭتۋاننىڭ باسشىلارى، اۆتونوميالى رايوندىق جوعارى حالىق سوتى مەكەمەسىندەگى، اۆتونوميالى رايوندىق حالىق پروكۋراتۋراسىنداعى نەگىزگى جاۋاپتى جولداستار، اۆتونوميالى رايونعا (ورتالىق) توتە قاراستى قاتىستى ورىنداردىڭ جاۋاپتى جولداستار تۇپتىق ۇيرەنۋگە قاتىناستى.

چىن گاڭلياڭ:

تۇيە باعاتىن مالشىلاردىڭ جاقسى تۇرمىس كەشىرۋىنە كومەكتەسەمىن

☐ ٴتىلشىمىز **جاڭ تيڭ**

”’نە ىستەسەڭ دە تاباندىلىقپەن ىستەپ، قۇر قيالعا بەرىلمەي، قۇر اتاققا بوي ۇرماي، تەك قانا اقيقاتتى ىزدەۋ پوزيتسياسىمەن تاباندى كۇش سالۋىڭ كەرەك. وسى پوزيتسيادا ٴبىلىم قۋساڭ، اقيقات ايقىندالادى. وسى پوزيتسيامەن ٴىس ىستەسەڭ، ىستەگەن ىسىڭدە تابىسقا جەتەسىڭ‘. بۇل لي داجاۋدىڭ اقليا ٴسوزى ٴارى مەنىڭ تۇرمىس پەن قىزمەتتە ۇستانعان پوزيتسيام“، ـ دەدى 9 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى شينجياڭ ۋاڭيۋان بيولوگيالىق عىلىم ـ تەحنيكا توبىنىڭ باس جوراسى چىن گاڭلياڭ.

12 جىلدان بەرى چىن گاڭلياڭ بۇرىلتوعاي اۋدانىنا تامىر تارتىپ، شينجياڭ ۋاڭيۋان بيولوگيالىق عىلىم ـ تەحنيكا توبىن قۇرىپ، كەدەيلەردى بەلسەنە سۇيەمەلدەپ، قيىنشىلىعى بارلارعا كومەكتەسىپ، الەۋمەتتىك يگىلىك ىستەرگە قىزۋ ات سالىسىپ، ٴوزى بەلسەنە كىرىستى.

9 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى چىن گاڭلياڭ ”مەملەكەتتىك ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى ۇلگىلى جەكە“ بولىپ ماداقتالىپ ـ سيلاندى، اتاق ـ ابىروي الدىندا ول كۇلىمسىرەپ بىلاي دەدى: ”ارقالاعان جاۋاپكەرشىلىگىمنىڭ ٴتىپتى دە اۋىرلاعاندىعىن سەزىندىم، مەن تاعى ٴورتىس قۇلشىنىپ، تۇيە باعاتىن ٴتىپتى دە كوپ مالشىلاردىڭ جاقسى تۇرمىس كەشىرۋىنە مۇمكىندىك جاسايمىن“.

بۇل ونىڭ مۇنداي ٴسوزدى ٴبىرىنشى رەت ايتۋى ەمەس، 2007 ـ جىلى ول چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگىندەگى اتا مەكەنىندەگى جايلى تۇرمىستى تاستاپ بۇرىلتوعاي اۋدانىنا كەلىپ، تۇيە شارۋاشىلىعىن زەيىن سالا زەرتتەيدى، 12 جىلدى ٴبىر كۇندەي وتكىزىپ، مالشىلارعا بەرگەن ۋادەسىن ورىنداۋ ٴۇشىن، وسى ٴبىر ٴىستى ىستەۋدەن جازبايدى. ونىڭ قۇلشىنىسىنىڭ ارقاسىندا، كەزىندە ٴبىر مەزگىل قاتىناس قۇرالى بولعان تۇيە مالشىلاردىڭ كىرىسىن ارتتىرىپ، اۋقاتتانۋداعى ”ٴدىلدا اعاشى“نا اينالادى. بۇگىنگى تاڭدا التاي ايماعىندا 2700دەن ارتىق تۇيە باعاتىن وتباسى تۇيە شارۋاشىلىعىنىڭ يگىلىگىن كوردى، تۇتاس سولتۇستىك شينجياڭدا 5500دەن ارتىق تۇيە باعاتىن مالشى وتباسى تۇيە باعۋ، ٴسۇت پۋنكتىن باسقارۋ، تاسىمالداۋعا ات سالىسۋ ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلىپ، كىرىستەرىن ارتتىردى. تۇيە شارۋاشىلىعى بۇرىلتوعاي اۋدانىنىڭ ”تەبىندەپ كەلە جاتقان شارۋاشىلىعىنا“، كەدەي ەگىنشى ـ مالشىنى اۋقاتتاندىراتىن شارۋاشىلىققا، جەرگىلىكتى ورىننىڭ ەكونوميكاسىن دامىتۋداعى تىرەكتى شارۋاشىلىققا اينالدى.

جۋىقتا ۋاڭيۋان توبى 2 ميلليارد يۋانعا جۋىق قارجى قوسقان، 380 مۋ اۋماقتى يەلەگەن ساياحات، قارجى قوسۋ، ساۋىقتىرۋ ـ كۇتىمدەۋ، كوڭىل اشۋ، تۇتىنۋ شوعىرلى ٴبىر تۇلعالانعان ”جۇڭگو تۇيە شاعىن قالاشىعى“ نىسانى رەسمي قۇرىلىس جۇرگىزۋ ساتىسىنا ٴوتتى.

سونىمەن بىرگە، جەمەنەي اۋدانىمەن سەلبەسكەن جاڭا نىسان ـــ ”ۋاڭيۋان جەمەنەي ون مىڭ تۇيە باقشاسى“نىڭ الدىڭعى مەرزىمدەگى دايىندىق قىزمەتى دە اياقتاپ، 800 مۋلىق تاجىريبە جايىلىم العاشقى ونىمدىلىگىن كورسەتتى، جىل سوڭىنان بۇرىن 2000 تۇيە ەنگىزۋ جوسپارلاندى، سايكەستى قۇرىلعى قۇرىلىستارى نەگىزىنەن اياقتادى. بۇل نىساندى اتقارۋدا، ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان ٴاربىر كەدەي وتباسىنا 2 ساۋىن تۇيە بەرۋگە ٴارى 1000نان ارتىق جۇمىستانۋ ورنىمەن قامداۋعا كەلىستى.

كاسىپورىن كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا كومەكتەسۋ جولىندا، چىن گاڭلياڭ ەشقاشان كومەگىن توقتاتقان ەمەس، 10 نەشە جىلدان بەرى، چىن گاڭلياڭ تۇيە ٴسۇتىن ٴوندىرۋدىڭ، ماندەرلەۋدىڭ كەمەلدى تىزبەگىن ورناتتى. سەرىكتەستىك العاش قۇرىلعانىنان قازىرگە دەيىن، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 600دەن ارتىق تۇيە باعاتىن كەدەي وتباسىنا بەرگەن قارىز اقشا جانە كەپىل قارىز اقشاسى جالپى 1200 رەتتەن اسىپ، جالپى سوماسى 90 ميلليون يۋاننان اسقان. ساۋىن تۇيە باعىمشىلىعىمەن شۇعىلداناتىن وتباسىلاردىڭ دامۋىن جەدەلدەتۋ ٴۇشىن، ۋاڭيۋان توبى 2012 ـ جىلدان 2019 ـ جىلعا دەيىن ٴىرى باعىمشىلىق وتباسىلارىن قۇنى 2 ميلليون يۋانعا جەتەتىن 50دەن ارتىق توڭازىتقى جابدىعىمەن تەگىن قامدادى. 2013 ـ جىلدان 2019 ـ جىلعا دەيىن سەرىكتەستىك ىلگەرىندى ـ كەيىندى 900 مىڭ يۋان قارجى شىعارىپ، مالشىلاردى بەيجيڭ، شاڭحاي، شياڭگاڭ، اۋمىن سياقتى جەرلەرگە بارىپ ساياحاتتاۋعا، ەكسكۋرسيالاۋعا ۇيىمداستىرىپ، كوزايالارىن كەڭەيتىپ، مالشىلاردىڭ پارتيا مەن مەملەكەتكە دەگەن العىس سەزىمىن كۇشەيتتى.

بيىل ۋاڭيۋان توبىنىڭ بازاردا ورنالاسۋى بارعان سايىن كەڭەيىپ، بۇكىل مەملەكەتتىڭ جەر ـ جەرىنەن 1300دەن ارتىق ارناۋلى ساتۋ دۇكەنىن قۇردى. سونىمەن بىرگە، سەرىكتەستىك شەتەل بازارىنا ٴورىس اشىپ، امەريكا، جاڭا زەلانديا سياقتى 13 مەملەكەتتە شەتەلدە ساتۋ ٴتۇيىنىن قۇردى.

”ٴبىر ادامنىڭ كۇشى وتە ٴالسىز، ٴبىر كاسىپورىننىڭ كۇشى دە وتە شەكتى، الايدا مەن تۇيە شارۋاشىلىعىن جالعاستىرا بەرەمىن، شەكارا وڭىرلەردەگى تۇيە باعاتىن كوپتەگەن مالشىلاردىڭ قالتاسىن قامپايتىپ، باقىتتى تۇرمىس كەشىرۋىنە مۇمكىندىك جاسايمىن. مەن باقىتتى تۇرمىستىڭ كۇرەسپەن كەلەتىندىگىنە كامىل سەنەمىن، جارقىن بولاشاقتىڭ ٴسوز جوق، جۇزەگە اساتىندىعىنا دا كامىل سەنەمىن“، ـ دەيدى چىن گاڭلياڭ.